

Szekszárdon Júliusban

Szekszárdi látogatásom tapasztalatait kissé rendhagyó módon ismerhetik meg, Kedves Olvasók. A megyei könyvtár bemutatása a város és a megye híres szülötteinek – Babits Mihály, Illyés Gyula, Mészöly Miklós, Perczel Dezső – gondolataival, valamint a róluk szóló történetekkel meg-megszakítva tárul Önök elé, a múltat a ma tükrében is megmutatva.

„Olyan korszakban vitt tovább a betűszomj az iskolai könyveken túl, amikor Európában még előfizetéses kölcsönkönyvtárak is működtek. Egy-egy újdonságukat még hirdették is az újságban, kerítésre szögelt cédulán.

A kis városokban ezek a könyvtárak elég nyomorúságos kis butikok voltak. De volt belőlük a külterületeken is. Dombóváron egy trafik mélyén állt terhétől düledeg könyvszekrény. Simontornyan a rokkant újságárus tartott a tolószéke alatt egy köteg füzetes regényt kölcsönzésre.

Teljesítettek könyvtárosi szolgálatot vándor, vagyis házról házra járó regényterjesztők is.

Anyagiak miatt mindezek működését jobbadán távolról szemléltem, kezdettől fogva sóvár szemmel.”¹ (Illyés Gyula)

Könyvtárunkat 1961-ben adták át az olvasóknak – kezdi a történetet *Elekes Eduárdné*, az Illyés Gyula Megyei Könyvtár igazgatója. – Az első, 1945 után e célra épült épület volt az országban, amely kezdettől fogva a megyei és a városi könyvtári funkciókat is ellátta. Örömmünnepp közepette nyitották meg kapuit Szekszárd központi helyén. Sajnos, már akkor látszott – ami később hosszú évtizedekre megoldhatatlan helyzetbe sodort minket –, hogy a két oldalról beszorított épület bővítése lehetetlen.

Szekszárd – Babits szavaival élve – „korán fekvő, korán kelő”. 18 000 lakosú kisváros volt, így az előbb említett kérdés nem is foglalkoztatta az előljárókat akkortájt. Aztán iskolaváros lett, átadták a tanítóképző főiskolát, ez aztán vonzóbbá tette a dunántúli térségben. A könyvtárlátogatók száma is gyorsan emelkedett, ezért már 1978–1980 között bővítési terv készült. A ’80-as években pedig végképp kinőtte kereteit az intézmény.

1982-ben itt járt Köpeczi Béla, és azt mondta, hogy itt bizony új könyvtár lesz. Ki is jelölték a területet a mostani főiskola mellett, az Újvárosban. Végül is ott nem szabadult fel a hely. Az elmúlt évtizedek mind a megoldáskeresésről, a – sajnos, sikertelen – pályázatokról, az átmeneti megoldásokról, a különböző részlegek és állományrészek többszöri költöztetéséről, az állománymentésről szóltak. Termé-

szetesen megpróbáltuk, hogy a működési körülmények a szolgáltatás minőségét ne rontsák, annak rovására ne menjen, de bizonyos helyzetekben ez a legnagyobb emberi erőfeszítések ellenére is elkerülhetetlenné vált.

Volt penészgombás raktárunk is, ahol menteni kellett az állományt. (Mert hogy mindenhol vannak az OSZK-éhoz hasonló problémák. Ezt tudomásul kell venni.) Megesett, hogy úgy mentem vándorgyűlésre, hogy még aznap hajnalban riasztottak: 80 centis víz áll a könyvtárban. Mentettük az állományt. Utána utaztam, és megtartottam az előadást. Mosolygósan. A legújabb fejlesztéseket hallgatni természetesen hasznos és érdekes, de azért nagyon nehéz váltani. Tudom, hogy esetleg földhözragadt gondolatnak tűnik, de ha ilyen körülmények közül mész valahová, nem könnyű elvonatkoztatni.

„Mindig a holnap kapujában. Minden évnek megvan az estéje, megvan mind a háromszázhatvanöt napnak külön is. A reggel felnyitandó, mint a konzervdoboz, nincs mentség a várakozás kiszolgáltatott furorja ellen. Filozofikus iróniával a harangozó így kérdez Ibsennél: Milyen évben jön el az a jövő? Így harangozunk fáradhatatlanul. Párbeszéd a harang és a csend között.”² (Mészöly Miklós)

Aztán a köteteket bérbe adtuk, a helyére raktárt költöztettünk. Hozzátennem, hogy – mielőtt minden könyvtár sírna annak okán, hogy nincs kötetete, nyomdája – ma már minden utcasarkon van műhely, és meg lehet oldani ezt a problémát. Más kérdés, hogy ha lenne kötetetünk és vállalkozói tevékenységet is folytatnánk, lehet, hogy több bevételre tehetnénk szert. De úgy érzem, ez a kényszerű döntés meggondolt volt.

„De aztán megismerkedtem egy igazi könyvkultusszal. Párizsban. Virágzó kézművesipar volt még a két háború közt is. Ellenértben a német (és hazai) könyvkiadással, ahol a könyvek már a nyomdából kemény papírtábla közé kötve kerültek ki, a francia könyveknek csak vékony borítólapjuk volt. Szinte egyszeri olvasásra készültek. Holmi vizsgára. Ha az olvasónak nem tetszettek: dobja ki őket. Ha viszont megtartja, szabasson ő maga tartós külsőt, köntöst rájuk csaknem úgy, mint a szabónál ruhát. Pesten diákszórakozás volt a könyvkötés. Az iparművészeti főiskolán esti tanfolyamon tanígtatták. Én már Párizsban tanultam meg, hogy rögtön műhelybe álltam.”³ (Illyés Gyula)

1996 óta nem voltak nagy felújítások, mert állagmegóvásra az új épület állandó reménye miatt alig költöttek. Csak életveszélyes helyzetben döntöttek jelentősebb támogatás mellett. Ez meg is látszik. A tavalyelőtti pályázatnál azt hittem, hogy tényleg sikerül, még bíztattak is, hogy tartsak ki, mert meglesz az épületbővítés, korszerűsítés Hegedűs Péter tervei alapján. Ha valaki nekem azt mondja, hogy nem készül el még 2005-ben sem, akkor ... azt komolyan nem hiszem el. Amikor harmincévesek lettünk – még '91-ben –, az ünnepségre Luca székeket készített-

tünk, mivel az ünnep pontosan Luca-napjára esett. Akkor a polgármesternek viccesen mondtuk, hogy úgy készül majd a könyvtár, mint a Luca széke. Most is halogatott a reménykedés!

A legújabb koncepció az, hogy a volt laktanya felújítása által egy korszerű könyvtár létesülne. Már eddig is több pályázatot nyertek a terület rendbehozatalára, amely otthont adna kulturális központnak, könyvtárnak, szabadidő központnak és üzleteknek is. Iskolák közelében van a terület. A városközponttól kicsit kiesik, de parkolás szempontjából jó – ami itt és most egyáltalán nem megoldható. 2007-es uniós pályázatokra készülünk.

*„Olyan az életünk, mint öregek szeme.
S mint a köd az előtt, aki ködben járkal,
úgy száll előttünk a holnapok függönye:
sohse libben föl, csak hátrál, egyre hátrál.”⁴*
(Babits Mihály)

Egyébként nem vagyok panaszkodós típus. Többen kérdezték, miért nem zártam be a könyvtárat katasztrófahelyzetekben. A bezárással – azt mondják – talán jobban fel tudtam volna hívni a figyelmet a helyzetünkre. Ezt többször megtehettem volna. Egyszerűen azért nem zártuk be a könyvtárat, mert nem lehet megtenni a megye olvasóival, hogy nincs hova menniük, hiszen a mi 310 ezres állományunkkal, sokszínű szolgáltatásainkkal és a mindennapos nyitva tartással egyedüliek vagyunk. A főiskolai könyvtár nyitva tartása és hozzáférhetősége korlátozott. Ha mi bezárunk, akkor Bonyhádra, Pécsre vagy Paksra kellett volna menniük az olvasóknak. És amikor felsőoktatási könyvtári funkció ellátásában is jelentős szerepünk van (hétvégén ugyanis szinte felsőoktatási könyvtárrá varázsolódunk), valamint vállalkozók számára az itt elérhető internetkapcsolat munkaeszköz, akkor nem tehetjük meg, hogy bezárunk. Úgy tartottuk, hogy a – kényelmetlenséget tűrő – olvasók érdeke fontosabb. A megyében, mi könyvtárosok, soha nem adtuk fel, sem a létszámesökkentésnél, sem a városi könyvtárak módszertani munkájának elapadásánál, sem egyéb esetben.

„Bárhol, életem minden pontján, boldogan vállaltam volna megélhetésül a könyvtárosságot.”⁵ (Illyés Gyula)

Most 35 000 lakosú Szekszárd. Meg kell állapítani: kicsi, mint ahogy a megye is. Egy pedagógiai főiskolai kar van itt, amely a Pécsi Egyetemhez tartozik. Más a helyzetünk, mint egy nagyobb városban, ahol a folyvást megújuló igények megújítják a szolgáltatásokat. Egy roppant intenzíven fejlődő városban az igények kikövetelik maguknak a változtatásokat, előre viszik a szolgáltatásokat. Itt néha nekünk kell kitalálni, hogyan lehet igényesebbé tenni az olvasókat. Salgótarjánban – amely ebből a szempontból hasonló gondokkal küzd – az épülettel megadták az esélyt a fejlődéshez. Lega:ább az olvasószolgálati terek méltóak a könyvtárhoz. Mindennek ellenére ragaszkodnak hozzánk az olvasók. Mi is elvégeztük látogatóink (számuk évente emelkedik, 109 ezer fő volt tavaly) körében az elégedettség vizsgálatot. Esetenként az informatikai ellátottsággal és annak színvonalával voltak problémáink, de nem érzékelik annyira a zsúfoltságot. Nem tudják, hogy a

raktárból hogyan hozzuk ki a könyveket (egy részére nem vezet fel lift, valamint szétszórt helyeken vannak). A hozzáértő, barátságos kiszolgálás feledtetni velük a szűkös, korszerűtlen körülményeket. Mészöly Miklós szerint olyan kedves volt a könyvtár, mint egy párizsi antikvárium. Mondtuk neki, hogy legalább a polgármesternek ne mondjon ilyeneket, mert bár az otthonosságot a könyvtárosok valóban megteremtik, de ez nem azt jelenti, hogy összességében a környezet, a körülmények megfelelőek lennének.

A széttagoltság – négy épületrészben dolgozunk – informatikai rendszerünkben szinte mindennapi működési nehézséget okoz. A számítógépes kölcsönzést a gyerekkönyvtárban még nem tudtuk bevezetni. Az internetes hozzáférést, kapcsolatot is nagyon nehézkes volt, pedig fontos lenne, hiszen a Corvinával dolgozunk és az internetfüggő rendszer. Integrált könyvtári szoftvert, szervergépeket már az első köztől vásároltunk német pályázati támogatások igénybevételével. Rendszerünkhöz, szerver gépünkhöz kapcsolódott a megye több városi és községi könyvtára. A jelenlegi működési feltételek, a korlátozott lehetőségek már akadályát képezik az intenzív szakmai munkának, amit pedig megtehetne és képes is lenne megtenni ez a könyvtár, a munkatársaink.

A német kisebbségi ellátó rendszert hatékonyan működtetjük a megyében. Ez sokkal többet jelent, mint központi forrásból biztosított dokumentumokat. Természetesen könyv, CD, DVD ellátáson kívül élő kapcsolatunk van a könyvtárakkal az információk forrásközpontjaként, közvetítőjeként. 42 település tartozik hozzánk. Rendezvényeket, versenyeket szervezünk, 30 évig olvasótáborunk is volt.

Említendő a hagyatékok szerepe. Nem egyet adományoztak volna könyvtárunknak. Feltételes módba azért teszem, mert megfelelő hely hiányában, sajnos, nem tudjuk fogadni ezeket az értékeket. Olyan, művészi hagyatékokat kellett visszautasítani, mint Csányi László, Kopré József, Baka István, Csengey Dénes és részben Mészöly Miklós hagyatéka. Ez nem azt jelenti, hogy nem gondoskodunk arról, hogy megfelelő helyre kerüljenek (például a januárban avatott Frodalom Házába), illetve segítünk a feldolgozásban is, hiszen az ilyen adományok általában hosszú éveken át ápolta, személyes kapcsolatok révén kerülnének hozzánk. Viszont így meglehet, hogy még megyén belül sem tudjuk azokat megtartani. Most egy nagyon gazdag, egyedülálló romológiai gyűjtemény elhelyezésén, a gyűjtemény dokumentumai adatainak internetes közzétételén dolgozunk. A cigányság folklórja nagyon gazdag, ezért rendeztünk Ozorán regionális prózamondó versenyt cigány antológiaiakból. Célja az volt, hogy megismerjék a műveket az emberek. A bázisiskolák diákjait hívtuk meg, mert ezekben az iskolákban – természetesen integráltan – megkülönböztetett tantervet dolgoztak ki a cigány gyerekek felzárkóztatására. Nagyon nagy sikerünk volt, és hagyományosan szeretnénk folytatni úgy, ahogy a roma kisebbséget is igyekszünk a könyvtárba szoktatni. Többszörösen hátrányos helyzetű fiatalokkal is foglalkozik az egyik kolléganőnk. Azt szeretnénk, hogy hozzájuk, a családjukba kerüljenek ki ajándék könyvek. Van család, ahol egy könyv sincs! Egyetlen egy sincs! Sokszor nem ismerjük fel a tehetséget – erre sajnos, az oktatási rendszer is hajlamosít. Az iskolázottság elemi feltétel, e nélkül nem lesz változás. Fontos lenne, hogy ők is belássák ennek fontosságát. Szorgalmazzuk a társadalmi integrációt, ugyanakkor a kulturális identitás megőrzését. Érdekeség, hogy a Tamási melletti Rácvölgyben cigány önkormányzat tartja fenn a nyilvános könyvtárat. Ilyen talán nincs is máshol!

Minden törvény és a szakma küldetése, minden célkitűzése azt szorgalmazza, hogy legalábbis az esélyegyenlőséget megközelítsük, megteremtjük a szolgáltatásainkban. Ahhoz viszont azt is figyelembe kéne venni, hogy az egyes intézmények (a nagyobb szolgáltató intézményekre gondolok, nem a kistelepülésekre és nem a vidékfejlesztésre) működési feltételei között milyen, mekkora különbségek vannak.

Minden megyei könyvtártól sokszínű szolgáltatást várnak, teljes gépesítéssel, a legkülönbözőbb rendezvényekkel. Alapvetően meg sem felelünk a nyilvános könyvtári kritériumoknak, mert a mozgássérültek nem tudnak bejönni. És ha már behoztuk (mert behozzuk!) őket, akkor nem tudnak a polcok között elkerelkedni, olyan szűkek a terek.

Még 1992-ben összeültünk – dunántúli igazgatók és az ország jó néhány helyéről több igazgató is –, és elkészítettünk egy felhívást a minisztériumnak. A megyei könyvtárak helyzetére alapozva csináltunk egy fontossági sortrendet. Elképesztő a mai világban ilyet kimondani, de akkor meg tudtunk állapodni a sorrendben. Mert az az igazság, hogy akárhogy örül az ember a másik sikerének, gyarapodásának, azért az a fontosabb, hogy nálad mi történik. Önző módon. És ez valahol természetes is – azt hiszem. Azonban az ilyen emberi tényezők ellenére elfogadtunk egy sortrendet. Viszont ezt a prioritást nem követték akkor, amikor a címzett állami támogatások megszerzése történt. Talán jobb lett volna, ha Győrnek, Székesfehérvárnak és akkor még Debrecennek, illetve Szekszárdnak adtak volna megerősítést, hiszen ezek nagyon-nagyon le voltak (vannak) szakadva a többitől. A politikai döntés azonban mást hozott.

Az is kiderült tavaly, hogy ilyen kicsi megye, megyeszékhely nem kaphat 1,5 milliárdos támogatást. Természetesen lehet mondani, hogy az itteni képviselők fenntartók, a politikusok elszúrták. Jó és kevésbé jó tervek, akarat, szándék, látzatprioritások, háttérdöntések?

Csupa lelkiismeret-furdalás vagyok. A kistérségekben a könyvtárak most kaptak lehetőséget a fejlődésre, de a megyei könyvtárak, mint szolgáltató könyvtárak esetében ez a lehetőség – úgy érzem – most még nem adatott meg.

Nem tudni, hogy a szekszárdi megyei könyvtár történetére milyen hatással lesznek a jövőben a politikai döntések, viszont volt már több olyan szekszárdi politikus, akinek tevékenysége országos jelentőséggel bírt. Egyikük Perczel Dezső (1848–1913), aki országgyűlési képviselőként, belügyminiszterként, képviselőházi elnökként is beírta a nevét hazánk politikai életébe. Tisza István kormányának megalakulása után másodsorra is házelnökké választották 1903-ban. Ekkor a miniszterelnök a hadseregfejlesztés miatti parlamenti obstrukció miatt a házszabály szigorítását kezdeményezte. Hatékonyabb jogokat akart adni a házelnök részére a parlamenti rend fenntartása érdekében. 1904. november 18-án Perczel a házszabály megsértésével, az ún. zsebkendőszavazással fogadtatta el a házszabály szigorítását. Ez azt jelentette, hogy zsebkendőfelemeléssel adott jelt a kormánypárti képviselőknek a gyors szavazásra.

Az ellenzék válaszképpen követelte Perczel és Tisza menesztését, és a következő ülésnapon, 1904. december 3-án erőszakkal megakadályoz-

*ta az ülés megtartását, és szétverte az ülésterem berendezését, így az országgyűlés működésékeptelenné vált és 1905-ben fel is oszlatták.*⁶

Megyénk kistelepülésein nagyon sok a pozitív példa.

Elindult egy olyan fejlesztési folyamat, amelybe önként kapcsolódnak be a helyiek, és ők maguk akarják az előremozdulást.

Évente 6-8 új, korszerű ellátóhelyet adunk át. Závodon például tájházat, tele-tékát nyitottak, felújítottak sok házat a régi hagyományok megőrzésével. A településnek modern internetoldala van.

Megyénknek elsősorban a turizmus fontos, hiszen nagyon sok kitörési lehetőség ezen kívül nincs. Mezőgazdasága csak volt. Itt működik az atomerőmű is. Lehet szidni, de ez adja Magyarország áramellátásának 40-50 százalékát.

Egyébként a táj csodálatos, szelíd: Duna mente, folyók völgye, a horgásztavak, az erdők, a várak, szép fekvésű települések. Meg kell említeni termálvizeinket is. Híres a borunk – a könyvtár is szívesen ajánlja.

Sok a civil szervezet. A megye erőssége a lakosság kulturális, nemzeti-identitása.

„...Porkoláb-völgy. Mindekorra vége, de néhány év megismételhetelen teljessége volt. nem követelődző táj, mint annyi más. Minden miniatűr és kiegyensúlyozott itt. Egyetlen részlete sem hivalkodó. Nem akar elámitani, semmit nem akar, van. Lomb mögé rejtőző tanyaházak, pusztuló gyümölcsösök, szőlőpászták. S persze, diófa a tanya előtt. Akáccal benőtt szurdikok; csendjük, fülledtségük a legszelidebb titokzatosság. Sűrített Pannónia.”⁷ (Mészöly Miklós)

A rendszerbe illesztett könyvtárfejlesztés egyre nagyobb tekintélyt szerez magának.

Az elmúlt napokban Varsádon a megyei alelnök közreműködésével avattunk teletékát. Egy főfoglalkozású munkatárs és egy megbízott informatikus dolgozik ott. Van az épületben könyvtár, teleház, e-Magyarország pont, posta-fix és még fodrászat is. Teljesen akadálymentesített épület. Az internethasználat ingyenes. Szolgáltatnak, közvetítenek, érvényesítik a könyvtári rendszer előnyeit. Nagyon büszkéek rá a varsádiak... Közösségi hely, az életminőség javítását is szolgálja, és bizonyos értelemben a megtartó erőt is növeli. Nem akarok pátosszal fogalmazni, mert – igaz, ami igaz –, ha nincs munkalehetőség, akkor hiába. De ha nincs információ, akkor még kevesebb az esély. Óriási különbség van ugyanis a városok és a falvak között abból a szempontból, hogy ki mennyire jut közvetlenül, gyorsan információhoz. Ezeket a különbségeket lehet így enyhíteni.

Nagymányokon a könyvtár és a teleház együttműködik. Augusztusban avatjuk a revitalizációs pályázatból megújult könyvtárat. Ők eleve együtt akarták ezt a két szolgáltatást működtetni. Kiváló állományuk van, és a kisebbségi ellátórendszer tagja, a német nemzetiségi ellátás egyik központi helye.

A kisszékelyi példa is talán jól érzékelteti, hogy a kistelepülések mennyire adnak a környezetükre és mennyire igényesek. Docens a könyvtáros, akinek ott van háza. Egy Amerikában élő kisszékelyi pedig nagyobb összegű támogatást adott, amelyből fenyőbútort, parkettát, kandallót „varázsoltak” a gyönyörűen fel-

újított volt paplakba. Az IHM pályázatának köszönhetően négy számítógép, széles sávú internet-hozzáférés várja az érdeklődőket. Vasárnap is nyitva van – ez helyi igény. A könyvtár feléledt Csipkerózsika-álmából, minden megpezsdült. Mi gondoskodunk a beszerzéseikről, és élő kapcsolat van velük. A könyvtárközi kölcsönzés hihetetlenül megemelkedett az utóbbi években. Rájöttek, hogy ez nagy lehetőség.

Bikács nagyon szegény település volt, és még régebben bezárták a könyvtárat. Két éve egy civil szervezet megkeresett minket, hogy a könyvtárat újból meg akarják nyitni. Megnéztük a helyet, segítettük őket, és egy kiváló közösségi hely jött létre. Én oda (is) megyek feltöltődni. Egy újabb ékes példája annak, hogy maguk kezdeményezték az alapítást, és tenni akartak a lakóhelyükért, a könyvtári szolgáltatásokat a megyei könyvtártól „rendelték”. Tették azért, hogy a gyerekek helyben találjanak kulturált elfoglaltságot, s a megfelelő telematikai eszközök igénybevételével gyorsan hozzájussanak a keresett információkhoz.

Ettől még természetesen a bibliobusz is egyfajta lehetőséget rejt magában. Bár a megye településeinek nagyobb része preferálja a szolgáltató helyeket, ez is szóba jöhet. Esetleg kombináltan, Baranyával összefogva. Jó lenne egy működő bemutató busz az országban, mert szerintem nem tudják elképzelni, milyen színvonalas szolgáltatásokat adhat, és mivé tud válni, ha egy hozzáértő kolléga szolgált. Akár rendezvényt is ki lehet vinni különböző helyszínekre. Tehát mindenképpen jobb lehet, mint egy helyi, ám félig-meddig működő, rozoga könyvtár.

Meg kell jegyezni, hogy vannak elavult, gyér forgalmú, csupán kölcsönzésre szorítózkodó ellátóhelyek, kiskönyvtárak is (a 108 településből hatban szünetel a könyvtári szolgáltatás). Sok függ az emberektől, a polgármestertől. Amint beérsz egy településre, észre lehet venni, hogy igényesek-e az emberek. A szegénység és az igénytelenség nem azonos. Nagyon nagy különbségek vannak abban a tekintetben, hogy ki mit tart fontosnak. Az önkormányzatok kiváló partnerek tudnak lenni, és ha így tesznek, élnek a lehetőségekkel, akkor gyarapodhatnak. Igyeckszünk jó példákat mutatni. Elmondhatom, hogy ezeknek a könyvtárfejlesztéseknek van presztízse. Hozzá kell tenni, hogy a kistépüléseken nagyon rugalmasak, több a pályázati lehetőség is, ami megkönnyíti a fejlődést. A nagyobb községekben néhány helyen például nagyobb a lemaradás.

Öt kistérség van a megyében. A többcélú társulások megalakulásában nagy lehetőség volt. Mindenkit igyekeztünk időben informálni a pályázatokról és segítettünk is. Ezek már meglévő, jól működő kapcsolatok voltak.

A Völgyeségi kistérség (Bonyhád centrummal) nyert kb. 12 millió forintot, széles sávú internet-hozzáférést biztosítottak a települési könyvtárakba, Dombóvár város környéke 7,6 millió forintot nyert. Ez nagyon jelentős állományfejlesztést fog jelenteni hét településen. A szekszárdi kistérség most kapott 6,5 millió könyvtárra fordítható összeget.

Néhányan nem tudtak átlendülni, úgymond, a holtponton. Ilyen volt Tamási többcélú kistérség. Ott 32 település van. És nagyon nehéz az érdekeket egyeztetni. Tamásiban nem adták be a pályázatot sem a mozgókönyvtári ellátás normatív támogatására, pedig ott volt a lehetőség, és mi minden segítséget felajánlottunk szolgáltató könyvtárként. Majd jövőre. A mozgókönyvtári ellátás megszervezésében a városi könyvtárakkal konszenzussal, feladatmegosztással együttműködünk, szem előtt tartva közös érdekeinket és a helyi akaratot.

A jövő az, hogy minőségi, „utazás nélküli” szolgáltatást kínáljanak méltón, korszerű környezetben akár – ha alkalmas rá – önállóan, akár könyvtárellátási szolgáltató rendszerben szolgáltató helyen, vagy könyvtárbuszon, vagy mindkettőn. Társulásban, ésszerűen egymásra építve, szakértelemmel.

„Simontornyán közelébe jutottam két könyvtárnak is. Azaz két könyvszekrénynek. Két közönséges fehéreneműs szekrénynek, melynek polcain könyvek sorakoztak. Mivel egy időben voltak hasznomra, összehasonlíthatom őket, ha jól megerőltetem, mi is ragadt meg belőlük a tíz-tizenkét éves koponyámban.

Az egyik a Sió jobb partján, a pincehelyi úton az iparoskör olvasó- (és kártya) termében tárta ki kettős ajtaját a minden vasárnap délelőtt odaszállingózóknak. Valahányszor a nagymise hagyott rá időt, odaloholtam, már csak azért is, hogy apámmal térhessek haza, ebédre. Tolna vármegye története volt, de oly vaskos kötet, hogy minden kis pusz-tának (Rácegresnek is) múltját elém tárta. A könyvtárban főleg történelmi és földrajzi (csillagászati) munkák voltak, orvosi, gazdasági, jogi tanácsadók. Regény alig, verseskötet semmi. Vagyis a könyveket férfiak forgatták, nem – vagy csak alig – nők.

Ugyanakkor a nagyvendéglő emeleti kaszinótermében az itt már üveges szekrényben regény és regény, képekkel dústott album.

...

Özörán két szekrény is állt a nagykocsmá fehér abroszos szobájában. Ezekbe szabad bejárásom volt, lévén a kulcs a kocsmában letéve, lévén a kocsmá családunk birtoka. Petőfi első ízben e kocsmában lépett föl mint színész, verset is írt róla.”⁸ (Illyés Gyula)

Amikor először a Kulturális Stratégiában a könyvtárak feladatát kerestem, rájöttem, hogy ez egy stratégiai terv, és nem is feladata lebontani intézményekig. Bár nagyon kevés szó van a könyvtárról magáról (a könyvtár jövője, s a jövő könyvtára többet érdemelt volna), de keretjellegű, és minden belefér, amit mi folyamatosan csinálunk. Továbbá a könyvtárak szerepet vállalnak a földrajzi távolságok feloldásában, és természetesen célunk a technikai fejlődéssel való lépéstartás is. Ahogy írják, szélesedő lehetőségekkel kell számolni, de nem mindenhol lehet igénybe venni ezeket. Tehát visszajutottunk az esélykülönbséghez, amelynek a csökkentése folyamatos feladatunk.

Másik, amit szívesen kiemelnék, a kulturális értékek életközeli tétel. A kortárs művészetre és irodalomra gondolok. A kortárs íróknak, irodalomnak, zenének, képzőművészetnek szerepelnie kell a médiában. Például a kortárs zenében olykor én is előítéletes vagyok. Azonban meggyőződésem, hogy a saját előítéleteinken is túl kell lépni!

A források koncentrációja viszont nagyon fontos lenne! Hogy ne legyenek párhuzamosságok a pályázatokban a minisztériumok között. De már az is egyfajta koncentráció, hogy egy-egy helyen létrejönnek a teleházak és könyvtárak, eMagyarország pontok, közösségi helyek amelyek által felzárkózhatnak lassan-lassan a kisebb települések. Kívánom, hogy legyen annyi pénz, hogy a stratégia megvalósuljon – mert amit ez a stratégia megfogalmaz, az nagyon sokba kerül.

„Üres szó volt számomra sokáig az örök értekezés a művészi forma és tartalom viszonyáról. Ami jó, az szép, és megfordítva, ez volt a hitem.

Bernard Shaw színdarabjában az angol tábornok egy csodálatosan szép könyvet forgat a kezében. A külsejében gyönyörködik, a kötésben, az illusztrációkban.

S rémülten említi, hogy egyre többen azért szereznek könyvet, hogy – olvassák.

A corvinák, az arany bibliák: inkább nézésre készültek, mint olvasásra. Én a könyvek olvasóhoz csatlakoztam.”⁹ (Illyés Gyula)

Idén decemberben lejár a megbízatásom, és korengedménnyel nyugdíjba megyek. A munkát természetesen nem hagyom abba. Nagyon sok feladat adatott és adatik nekem a könyvtárügy területén, a könyvtártörténeti adatok „összeméhecs-készésében”, civil szervezetekben, a kortárs irodalom felkarolásában, hagyatékok ápolásában. Reménykedve, tette készen állok a „holnap kapujában”.

(Az összeállítás az Országos Könyvtári Kuratórium megbízásából 2005 júliusában készült.)

JEGYZETEK

- 1 Illyés Gyula: Naplójegyzetek, 1977–1978, Szépirodalmi Könyvkiadó, Budapest, 1992.. 180. p.
- 2 Mészöly Miklós: Érintések. In: Az én Pannóniám. Babits Kiadó, Szekszárd, 1991. 15. p.
- 3 Illyés Gyula: Naplójegyzetek, 1979–1980, Századvég Kiadó, Budapest, 1994. 88. p.
- 4 Babits Mihály: Olyan az életünk...
- 5 Illyés Gyula: Naplójegyzetek, 1977–1978, Szépirodalmi Könyvkiadó, Budapest, 1992. 182. p.
- 6 Jónás Károly–Villám Judit: A magyar országgyűlés elnökei. Argumentum Kiadó, Budapest, 2002. 137–138. p.
- 7 Mészöly Miklós: Az én Pannóniám. Id. kiad.
- 8 Illyés Gyula: Naplójegyzetek, 1977–1978, Szépirodalmi Könyvkiadó, Budapest, 1992.. 181. p.
- 9 Illyés Gyula: Naplójegyzetek, 1979–1980, Századvég Kiadó, Budapest, 1994. 88. p.

Pegán Anita